

Reactie Rotterdam Internetconsultatie Wetsvoorstel Handhaving Sociale Zekerheid

Rotterdam leest in het wetsvoorstel belangrijke positieve ontwikkelingen. De wetswijziging is een goede stap in de richting van 'passend sanctioneren'. Door deze wetswijziging krijgen gemeenten meer ruimte om onderscheid te maken tussen gevallen waar iemand een fout heeft gemaakt en gevallen waar misbruik wordt gemaakt van het stelsel van sociale zekerheid. Doordat de wet een aantal automatismen loslaat en meer opties aanbiedt wordt het mogelijk met menselijke maat op te treden. Tegelijkertijd ziet Rotterdam dat belangrijke zaken in het wetsvoorstel en de MvT ontbreken of nog niet voldoende zijn uitgewerkt. Dat staat in de weg aan het geven van een oordeel over het wetsontwerp als geheel. Dit geldt bijvoorbeeld voor de artikelsgewijze toelichting in de MvT.

U zoekt antwoorden op zeven vragen. Deze komen hierna aan de orde. Rotterdam merkt op dat uw vragen slechts een aantal delen van het wetsvoorstel raken. Wij zien echter ook een aantal zaken die buiten uw vragen vallen die hier wel bespreking behoeven. Allereerst is in artikel 1.2 het 'toepassingsbereik' aangegeven. Het tweede lid geeft een algemene omschrijving (wellicht zodat deze wet niet aangepast hoeft te worden als een socialezekerheidswet vervalft of anders gaat heten). Volgens Rotterdam kan deze algemene omschrijving mogelijk tot onduidelijkheden leiden; welke wet valt wel en welke wet valt niet hieronder? Daarnaast vraagt Rotterdam zich af hoe (het boeteregime in) de Wet inburgering 2021 zich hiertoe verhoudt.

Ten tweede wordt in artikel 3.1 gesproken over een 'toelichtingsgesprek'. Hoewel Rotterdam denkt te begrijpen waarom gekozen is voor deze term, werpt het toch wat vragen op. Volgens Rotterdam betreft dit het (ver)hoorgesprek zoals bedoeld in artikel 5.10a Awb. Dat betekent dat dit gesprek ook aan de nodige eisen moet voldoen, zoals het geven van de cautie. Wij denken te lezen dat dit indirect in de MvT staat, maar het wetsartikel is daar niet duidelijk over. Volgens Rotterdam moeten tekstuele wijzigingen worden gemaakt waaruit blijkt dat dit een link heeft met artikel 5.10a Awb. Mocht de wetgever een andersoortig gesprek voor ogen hebben, dan zou Rotterdam graag zien dat de wetgever dit expliciet maakt zodat hierover geen misstanden ontstaan. Dit ten bevordering van de uitlegbaarheid aan zowel de inwoners als het uitvoeringsapparaat en ten behoeve van de uitvoerbaarheid.

Ten derde merkt Rotterdam in artikel 5.1 eerste lid het zinsdeel op: 'tijdens het verrichten van hun werkzaamheden'. Echter, het is niet ondenkbaar dat degene die aanspraak maakt op sociale zekerheid zich *buiten werktijden* ernstig misdraagt jegens de met de uitvoering van de socialezekerheidswetten belaste personen en instanties. Rotterdam is van mening dat het zinsdeel 'tijdens het verrichten van hun werkzaamheden' uit de wet gehaald zou moeten worden.

Tot slot lijkt het wetsvoorstel geen wijzigingen aan te brengen in huidig artikel 58 Participatiewet. Rotterdam vraagt zich af of de eerder beloofde versoepelingen en verminderde hardheid uit eerdere voorstellen¹ bewaarheid worden. In het voorstel uit 2021

¹ 'Voorstel van wet van het lid Bruins, Van Beukering-Huijbregts, Peters, Renkema, Jasper van Dijk en Gijs van Dijk houdende wijziging van de Participatiewet in verband met het vergroten van de beslissingsruimte van gemeenten bij het terugvorderen van bijstand' (2021); 'Voorstel van wet van de leden Ceder, Podt, Peters, Maatoug, Van Kent en Kathmann houdende wijziging van de wetgeving op het beleidsterrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in verband met het vergroten

werd het artikel volledig gewijzigd in een bevoegdheid. In het voorstel uit 2022 werd in een voorgesteld nieuw lid een maatwerk-bepaling opgenomen en de mogelijkheden om van verdere terugvordering af te zien (artikel 58 lid 7). Rotterdam had verwacht dat in dit nieuwe wetsvoorstel wijzigingen met betrekking tot huidig artikel 58 Participatiewet opgenomen zou worden.

Onze zienswijze op uw vragen:

Vraag 1: hoe staat u tegenover de mogelijkheid om iemand meer dan één keer te waarschuwen bij overtredingen? Vindt u dat iemand maar één waarschuwing moet kunnen krijgen of denkt u dat de medewerker bevoegd moet zijn om vaker te waarschuwen?

Rotterdam is van mening dat het antwoord op die vraag altijd afhangt van de omstandigheden en feiten van het individuele geval – het is goed denkbaar dat die omstandigheden en feiten maken dat een duidelijke verwijtbaarheid ontbreekt. De wet moet de gemeente dus ruimte laten om hier een afweging te maken – bijvoorbeeld naar aanleiding van het toelichtingsgesprek als bedoeld in artikel 3.1 van het wetsvoorstel. Ditzelfde geldt voor artikel 3.2 tweede lid, met name onder b. en c. Deze twee punten verdienen volgens Rotterdam nadere opmerkingen.

Om te beginnen met de term ‘structureel’ inkomen. Dat begrip is niet gedefinieerd. Enkel wordt een poging gedaan in de concept MvT dit te concretiseren. De vraag wanneer exact sprake is van structureel en incidenteel is ingewikkeld, terwijl dat nogal wat uitmaakt voor de consequenties. Ten tweede merkt Rotterdam op dat de wetgever heel veel waarde lijkt te hechten aan schending van de inlichtingenplicht die het vermogen betreffen. Wij begrijpen niet goed waarom vermogen onder het tweede lid is opgenomen en niet in het eerste lid. Vermogen dat van invloed is op het recht, kan ook een zeer kleine overschrijding van de vermogensgrens betekenen. Waarom is verzwijgen van (een klein) vermogen iets anders dan verzwijgen van eenmalige inkomsten en wordt dit gelijk getrokken aan het verzwijgen van structurele inkomsten?

Tot slot. Zoals het nu beschreven staat is de verhouding tussen artikel 3.2 tweede lid en vijfde lid weinig helder. Er lijkt bedoeld te worden dat in de daargenoemde gevallen gelijk een boete wordt opgelegd; echter dat wordt weer doorkruist door het vijfde lid waar weer wel de mogelijkheid van een waarschuwing wordt gegeven. Rotterdam ziet graag dat het wetsvoorstel op dit punt wordt aangepast en duidelijker geformuleerd.

Vraag 2: voorgesteld wordt om een boete van maximaal €4500,- op te leggen. Dat is dus lager dan nu het geval is. Wat vindt u hiervan? Vindt u dit te hoog, gelet op de doelgroep in de sociale zekerheid, of juist te laag omdat de maatschappij ernstig benadeeld wordt?

Rotterdam leest dit – zie ook de volgende vraag – als een stelsel met minimum- en maximumboetes. T.w. in de range van 450-4500 euro. Er zijn zeker omstandigheden dat een boete van 4500 euro of zelfs meer gezien de omstandigheden van het geval (ernst verwijtbaarheid) en de persoon (heeft bijvoorbeeld de beschikking over een aanzienlijk verborgen gehouden vermogen) aan de orde moet kunnen zijn. Aangezien ook terugbetaling aan de orde is – en dat in de praktijk als sanctie kan worden ervaren – is het instellen van

van de beslissingsruimte van uitvoeringsorganisaties bij terugvordering, het beperken van de herziening ten nadele of intrekking van uitkeringen tot vijf jaar en enige samenhangende wijzigingen (Wet maatwerk bij terugvordering) (2022).

een maximumbedrag niet onredelijk. De terugbetaling is gerelateerd aan het benadelingsbedrag en kan dus (veel) hoger liggen. Vraag is of in dergelijke gevallen een heel hoge boete nog veel effect sorteert en of dit de overtreder niet in onevenredig grote problemen brengt. Boetebedragen van duizenden euro's passen niet bij de financiële slagkracht van het overgrote deel van de mensen die een beroep doen op bijstand.

Vraag 3: wat vindt u van dit voorstel? Doet dit voldoende recht aan de ernst van de overtreding? In het voorstel staat dat in de meeste gevallen wordt gestart met een boete van €450,- en voor gevallen waar sprake is van misbruik (bijvoorbeeld een aanvraag met vervalste documenten of structureel zwart werken naast de uitkering) van €1000,-. Wat vindt u van deze boetebedragen?

Rotterdam is van mening dat een bedrag van 450 euro voor iemand in de bijstand een hoog bedrag is. Bij 50 euro per maand innen is dat 9 maanden betalen, uitgaande van de beslagvrije voet. Vervolgens wordt overgegaan op het terugbetalen van de onrechtmatig ontvangen bijstand. We vragen ons af of het stellen van een startbedrag wel nodig is voor gevallen waarin geen sprake is van misbruik.

Vraag 4: vindt u dat er voldoende alternatieven voor het opleggen van een boete zijn? Of vindt u dat er te veel alternatieven zijn? Zijn er nog sancties waar u aan denkt die nu niet zijn opgenomen? Indien ja: kunt u de sanctie waar u aan denkt uitleggen en aangeven waarom u vindt dat het een goed alternatief in de sociale zekerheid is?

Rotterdam vraagt zich af of bij een situatie als bedoeld in artikel 5.1 niet meer sanctiemogelijkheden moeten bestaan dan alleen het mogen opleggen van een boete van 1.000 euro (lid 2). Nu wordt in de praktijk bijvoorbeeld de dienstverlening opgeschort tot een ordegesprek heeft plaatsgevonden. Ook geeft de Participatiewet nu de mogelijkheid hier een maatregel voor op te leggen op grond van artikel 18, tweede lid Participatiewet. Wordt deze mogelijkheid dan uit de Participatiewet gehaald?

Vraag 5: wat vindt u van dit voorstel? Vindt u de voorgestelde inhoudingspercentages als maatregelen te hoog of te laag? Vindt u dat er vaste percentages en/of een vaste duur zou moeten zijn waar niet vanaf kan worden geweken?

Rotterdam is van mening dat het voorstel over maatregelen nog (te) onvoldoende is uitgewerkt in de MvT en het wetsvoorstel en deze vraag niet in het kader van een wetsconsultatie zou moeten worden beantwoord.

Vraag 6: vindt u het strafrecht een goede route voor ernstige misdragingen jegens ambtenaren, of zou een ernstige misdraging in het bestuursrecht bestraft moeten worden?

Rotterdam is van mening dat het strafrecht een goede route is voor ernstige misdragingen jegens ambtenaren voor zowel tijdens werktijd als buiten werktijd. Het primaire doel van het bestuursrecht is dat wordt aangegeven wat bestuursorganen wel en niet mogen doen in hun omgang met burgers en bedrijven. Door ook bij deze misdragingen de route van het strafrecht te volgen wordt volgens Rotterdam meer recht gedaan aan hoe gemeenten dergelijke ernstige misdragingen kwalificeren (ook passend bij het doel van het strafrecht).

Vraag 7: wat vindt u van dit voorstel? Doet dit voldoende recht aan de ernst van de overtreding? Vindt u een andere sanctie meer passend dan een boete?

Een vast boetebedrag zonder de mogelijkheid van andere sancties vinden wij niet passend omdat onvoldoende rekening kan worden gehouden met de feiten en omstandigheden van het individuele geval en de consequenties die het heeft voor de ambtenaar.